

12. 8. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Úprava osvojení v NOZ

Institut osvojení po účinnosti zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) zůstal z větší části velmi podobný s předchozí právní úpravou. NOZ s sebou ovšem přinesl určité novinky, které jsou svou podstatou poměrně zásadní, a nelze dopředu předjímat, jak se s těmito novými instituty vyrovná judikatura českých soudů. Cílem tohoto článku je tedy popsat základní novinky v oblasti osvojení dle NOZ.

Podmínky osvojení

V podmínkách potřebných k osvojení nedošlo v nové právní úpravě k větším změnám. Základní podmínkou osvojení je především předpoklad tohoto, že *vztah mezi osvojitelem a osvojencem je takový, jako mezi rodičem a dítětem, nebo že tu jsou alespoň základy takového vztahu* (viz § 795 NOZ). Další podmínkou, kterou NOZ pro osvojení stanoví, jsou osobní předpoklady osvojitele, tj. osvojitelem se může stát pouze zletilá a svéprávná osoba, zaručuje-li svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které jí vedou k osvojení, že bude pro osvojované dítě dobrým rodičem. Institut, který byl znám již ve staré úpravě, tj. v zákonu č. [94/1963](#) Sb., o rodině, je věkový rozdíl mezi osvojitelem a osvojencem. Dle nové právní úpravy je minimální věkový rozdíl 16 let, a to až na určité výjimky (viz osvojení zletilého).

V případě osvojení staršího více než dvanácti let je dle nové právní úpravy potřeba jeho souhlas. Oproti tomu předchozí úprava nikterak neupravovala věkovou hranici, tato stanovovala pouze psychickou a rozumovou vyspělost osvojence, tj. byl-li osvojenec schopen posoudit dosah osvojení, bylo třeba také jeho souhlasu, ledaže by tím byl zmařen účel osvojení. V tomto ohledu je nutné považovat předchozí úpravu za více vyhovující praxi, jelikož ne u všech dětí lze přepokládat stejnou míru vyspělosti. Stanovit hranici přesným věkem osobně považují z pohledu právního za problematickou.

Jako jednu z posledních změn lze zaznamenat prodloužení preadopční péče, a to na délku šesti měsíců, oproti minulé úpravě, které stanovovala tuto délku v rozsahu tří měsíců.

Souhlas rodičů

Za jednu z nejdůležitějších podmínek, vyjma možnosti vyjádření osvojence ohledně osvojení, je nutné považovat možnost, resp. nutnost vyjádření názoru rodičů osvojence s osvojením. Toto je velice důležité především s ohledem na to, že osvojení je jedním z největších zásahů do vztahu mezi rodiči a dětmi a mělo by k němu docházet pouze v případech, kdy je to v nejlepším zájmu osvojence a až na výjimky s tímto jeho rodiče vysloví souhlas.

Souhlas rodičů s osvojením je tedy fakticky potřeba vždy, a to až a několik výjimek, které uvádí NOZ. První skupinou, kdy není vyžadován souhlas rodiče s osvojením, je, pokud byl rodič zbaven rodičovské zodpovědnosti a zároveň práva dát souhlas k osvojení. Z litery zákona je tedy zřejmé, že pouhé zbavení rodičovské odpovědnosti v tomto případě nepostačuje, musí být splněn kvalifikovaný předpoklad, a to zbavení práva dát souhlas k osvojení.

Další skupinou jsou případy, kdy rodič není schopen projevit svou vůli nebo rozpoznat následky svého jednání nebo je ovládnout, tedy jde o případ, kdy rodič nebude mít plnou svéprávnost (viz § 24 NOZ). Opět lze ze znění zákona seznat, že ve výroku o omezení svéprávnosti musí být uvedeno, že rodič má omezenou svéprávnost v rozsahu udělení souhlasu k osvojení, viz výklad opaku k § 812 NOZ.

Poslední skupinou je případ, kdy se rodič osvojenice zdržuje na neznámém místě a toto místo se nepodaří soudu v součinnosti s dalšími orgány veřejné moci zjistit ani při vynaložení potřebné pečlivosti. Jedná se tedy o případ, kdy rodič dítěte nejeví o osvojenice dostatečný zájem, a tento důvod se tedy kryje s důvodem uvedeným v § 819 NOZ. NOZ vykládá pojem „zjevný zájem“ jako situaci, kdy rodič nejeví o dítě zájem po dobu minimálně tří měsíců.

Rozhodování soudů ohledně potřeby souhlasu rodičů s osvojením

Tak, jak je uvedeno v § 821 NOZ, je vždy v případě, kdy se rozhoduje o nutnosti udělení souhlasů rodičů s osvojením zvláštního řízení. Tento výklad je v souladu s celou myšlenkou osvojení, jelikož se jedná o jeden z nejvýznamnějších zásahů do vztahů mezi rodičem a dítětem. Otázkou samozřejmě zůstává, jak se soudní praxe vypořádá s případy, kdy bude otázka nutnosti udělení souhlasu k osvojení již vyřešena, a to například již v rámci řízení ohledně zbavení rodičovské odpovědnosti. V současné době je však dle mého názoru nutné vždy vydat rozhodnutí ohledně potřeby udělení souhlasů rodičů s osvojením či nikoliv a až soudní praxe ukáže, zda rozhodnutí v rámci jiného řízení, bude pro tyto případy dostačující (např. vyřešení otázky zdvojeného soudního rozhodnutí).

Sporná zůstává také otázka aktivní legitimace k podání návrhu na řízení o nezájmu rodičů. Současná právní úprava, tj. NOZ, tedy ani hmotné, ani procesní právo, se nezabývá aktivní legitimací k podání návrhu na řízení o nezájmu rodičů. Lze tedy soudit, že aktivní legitimace je v daném - velmi specifickém - případě dána obecnými pravidly, a to § 90 a násl. o. s. ř. Je jednoznačné, že právo podat návrh má i OSPOD, a to podle § 14 odst. 1 písm. a) zák. o s. p. o. d.[1]

Závěr

Z výše uvedeného je zřejmé, že předpoklady osvojení byly spíše více upřesněny, než že by NOZ zaváděl výslovné novoty v tomto směru. Určité otázky bude samozřejmě nutné překonat rozhodovací praxí soudů, např. rozhodování o nutnosti udělení souhlasu s osvojením, ovšem i před těmito rozhodnutími NOZ dostatečně jasně specifikuje, jak v těchto případech postupovat.

Mgr. Lukáš Serbus,
advokátní koncipient

[KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.](#)

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611

Fax: +420 222 254 030

e-mail: ksd.law@ksd.cz

[1] Viz komentář k NOZ, Wolters Kluwers, § 821.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AI omnibus](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Vyčlenění rodinných nemovitostí \(i v podobě podílu v bytovém družstvu\) do svěřenského fondu](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznamená bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)